

NIEUW VOOR NEDERLAND: *OPHIOSTOMA POLYPORICOLA*

Menno Boomsluiters

T. van Lohuizenstr. 34, 8172 XL Vaassen

Boomsluiters, M. 2013. New for The Netherlands: *Ophiostoma polyporicola*. Coolia 56(1): 1–2.

The first record of *Ophiostoma polyporicola* in The Netherlands is described and illustrated.

Op 3 december 2011 vond ik in het Kroondomein bij Gortel een verlepte Bittere kaaszwam (*Oligoporus stipticus*) op de stronk van een Grove den. Hij viel op omdat er allemaal kleine zwarte puntjes op de zwam zaten. Onder het binoculair bleken deze puntjes gitzwarte, kogelvormig vruchtlichaampjes van een kernzwam te zijn, voorzien van een lange snavel en een harde schil. Het zwarte kogelvormige deel was in doorsnede gemeten gemiddeld 280 µm tot ongeveer 350 µm; de snavel was zo'n 900 µm tot 1250 µm lang. Enkele vruchtlichaampjes waren voorzien van twee of zelfs drie snavels. Myceliale hyfen waren vrijwel niet te vinden. Bij het breken van de vruchtlichaampjes kwam een troebele substantie tevoorschijn waarin geen asci zichtbaar waren, ook niet na kleuren met Congorood. Vooral rond de basis waren zeer veel conidiën te zien. Deze waren van verschillende grootte en aan één zijde toegespitst. Omdat het zonder zichtbare asci en onduidelijkheid over aanwezige ascussporen wel erg lastig was dit opdoontje op naam te krijgen werd er gezocht op plaatjes. Ik meende ooit zoiets gezien te hebben en vond het terug op foto's van de Iepziekte (*Ophiostoma novi-ulmi*).

Ik zocht contact met Henk Lammers, die vaker naar klein spul kijkt dan ik, en hij vertelde mij dat mijn soort wel eens in een aflevering van 'Mycotaxon' zou kunnen hebben gestaan, en via <http://www.cybertruffle.org.uk/> vond ik het artikel. Het ging om *Ophiostoma polyporicola*, een zeer zelden gemelde ascomycete die in 1989 voor het eerst beschreven werd door Constantinescu & Ryman, op basis van op *Fomitopsis pinicola* en *Tyromyces stipticus* verza-

Figuur 1. *Ophiostoma polyporicola*. (Foto: Menno Boomsluiters)

Figuur 2. *Ophiostoma polyporicola*. (Foto: Menno Boomsliuter)

meld materiaal in Zweden en Finland.

Het bleek dat de schrijvers dezelfde problemen hadden gehad bij het vinden van asci. Ze zijn tot nu toe namelijk nog nooit gevonden en vervloeien waarschijnlijk in een heel vroeg stadium. De ascosporen verlaten het vruchtlichaam via de lange snavel in een druppeltje vloeistof. Voorzichtig opkweken van het materiaal leverde uit-

eindelijk de ascosporen op en een positieve determinatie. De gemiddelde maten van de ascosporen zijn $3,8 \times 1,5 \mu\text{m}$, $Q=2,5$; de conidiën hebben een maat van $8,9 \times 1,9 \mu\text{m}$, $Q=4,6$.

Of het hier werkelijk gaat om een zeer zeldzame soort is een vraag die zich niet direct laat beantwoorden. Ik vond op 11 december in een naburig km-hok nog een exemplaar en na uitleg over de soort werd deze op 16 december 2011 ook door Tineke Burghard binnen korte tijd op het landgoed 'Petrea' bij Wapenveld gevonden. Atte van den Berg maakte me attent op een artikel in 'Der Tintling' van Kasperek. In het artikel staan mooie foto's en een beschrijving van deze soort.

Merkwaardig is dat het geslacht *Ophiostoma* niet in de (oude) standaardlijst staat, en dat terwijl *Ophiostoma ulmi* en *O. novi-ulmi* de 'Dutch Elm disease' worden genoemd.

Op basis van de lange snavel op de kogelvormige vruchtlichamen, stel ik als Nederlandse naam "Girafkogeltje" voor.

Literatuur

- Kasperek, F. 2011: Porlingsbesetzer. Der Tintling, 2011(2): 30–33.
Constantinescu, O. & Ryman, S. 1989. A new *Ophiostoma* on Polypores. Mycotaxon 34: 637–642.

Figuur 3. *Ophiostoma polyporicola*, ascus. (Foto: Menno Boomsliuter)

